

predstavljala prijetnju tadašnjoj srbijanskoj državi, ali je krajnje iracionalno doživljavana kao prijetnja homogenizaciji srpske nacije.

Na koncu možemo skupa s urednikom i recenzentom knjige bivšim Subotičaninom Ivanom Poljakovićem zaključiti kako knjiga Zlatka Pintera predstavlja važan kronološki zapis koji je namijenjen širemu čitateljstvu. Istina, to ne znači da znanstvena zajednica u matičnoj domovini ne treba nastaviti tematizirati stradanje Hrvata u Vojvodini, to jest ne treba pomisliti kako je Pinterova knjiga nezaobilazno znanstveno djelo, no zacijelo je značajan priručnik daljnjim istraživanjima o stradanju Hrvata u Vojvodini, budući da je riječ o važnim kronološkim zapisima jednoga stradanja.

Darko Baštovanović

Zlatko Pinter, *Progon i stradanje Hrvata u Vojvodini tijekom Domovinskog rata (prilog kronologiji terora nad Hrvatima u istočnom Srijemu, Banatu i Bačkoj od 1986. do 1995.)*, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb, 2020., 529 str.

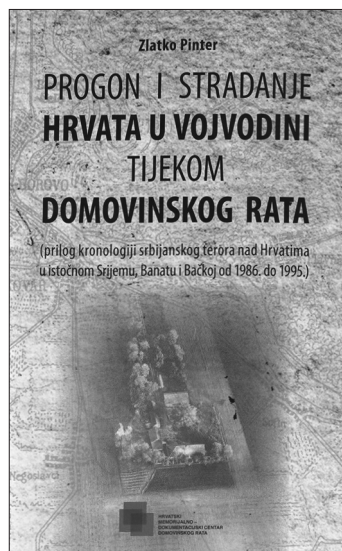
Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, jedna od najznačajnijih institucija Republike Hrvatske koja se temeljito bavi Domovinskim ratom i agresijom na Republiku Hrvatsku tijekom 90-ih godina prošloga stoljeća, izdala je knjigu Zlatka Pintera, *Progon i stradanje Hrvata u Vojvodini tijekom Domovinskog rata (prilog kronologiji srbijanskog terora nad Hrvatima u istočnom Srijemu, Banatu i Bačkoj od 1986. do 1995.)*, hrvatskoga publicista

rodom iz Vojvodine. Autor ovoga prikaza ukazuje na početku na nakladnika ove knjige, jer se na ovaj način u Republici Hrvatskoj od najznačajnijih institucija pokazuje spremnost za tematiziranje jednog zatomljenog no važnog pitanja hrvatskoga naroda a to je upravo progon Hrvata u Vojvodini 1990-ih. Proces koji je tekao paralelno s agresijom na Republiku Hrvatsku i danas je jedan od problema koji uvelike usložnjava položaj hrvatske manjine u Republici Srbiji. Istina, s jedne strane, same institucije Republike Hrvatske dugo nisu imale kapaciteta sustavno se baviti ovom povijesnom tragedijom, dok s druge strane, u srbijanskome društvu i dalje postoji prešućivanje stradanja građana Srbije hrvatske nacionalnosti koncem XX. stoljeća. Iako je pitanje stradanja Hrvata u Vojvodini jedno od pitanja koje u sveukupnim hrvatsko-srpskim odnosima izaziva brojna sporenja, kako smo istaknuli, bavljenje ovom problematikom bilo je nedostatno s obje strane.

Knjiga Zlatka Pintera predstavlja neku vrstu dokumentarija kako o prijelomnim događajima koji su doveli do raspada komunističke federacije tako i o kulminaciji istih koje se završilo brutalnim obračunom srbijanske države sa svojim građanima hrvatske nacionalnosti. U ovoj knjizi, za razliku od knjige *Hrvati iz Srijema, Banata i Bačke u vrtlogu devedesetih – Progoni i etničko čišćenje (1991 – 1995)*, autor ne ide u duboku povijest, već prikazivanje događaja započinje kronologijom homogenizacije srpske nacije i nastojanjima intelektualnih i političkih krugova u tadašnjoj Socijalističkoj Republici Srbiji da konačno riješe takozvano srpsko pitanje, te da se obračunaju sa svim zajednicama odnosno na-

rodima koje su tada vidjeli kao zaprjeku ostvarivanja tih ciljeva. Autor ukazuje na događaje iz 80-ih godina i početaka takozvane Anti-birokratske revolucije, kada Slobodan Milošević započinje s rušenjem autonomija dviju srbijanskih pokrajina: Vojvodine i Kosova. Ovi događaji, kako autor ukazuje, važni su jer upravo tada nastaju počeci progona Hrvata na istoku, u Vojvodini, masovna otpuštanja, medijski napadi i tortura represivnoga stroja. Nakon ovih događaja i agresije na Republiku Hrvatsku, autor kronološki prati progone, ubojstva i etničko čišćenje Hrvata diljem Vojvodine. Dodatnu vrijednost autorovim nastojanjima pruža i činjenica da je autor svoje napise potkrijepio značajnim brojem preslika iz tadašnjega tiska, pretežito *Glasa ravnice* – glasila Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini. To bi ujedno mogao biti i (manji) nedostatak knjige jer bi bilo korisno da se autor poslužio s više arhivske građe, posebice službenim dokumentima određenih državnih službi.

No, Pinterova kronologija i prilozi značajni su za razumijevanje jednoga civilizacijskoga sloma, koji se događao na obodima Europe koja je tada išla k dodatnome jačanju europske obitelji uz sve svoje vrednote kao što su uvažavanje različitosti, zaštita drugosti i promoviranje svih oblika pluralnosti. Sasvim suprotno od toga, na europskome jugoistoku događao se organizirani državni progon jedne velike zajednice, koja se ni u suvremenim demokratskim procesima nije od toga oporavila. Kako smo već istaknuli, progon i stradanje Hrvata u Srbiji nije samo povijesna činjenica o kojoj se utemeljeno ili paušalno može raspravljati, ona je živo sjećanje i trauma koja i dalje

živi u svijesti i izaziva strah kod građana Srbije hrvatske nacionalnosti, a Pinterov dokumentarij ili kronologija tome su značajno svjedočenje.

Knjiga *Progon i stradanje Hrvata u Vojvodini tijekom Domovinskog rata (prilog kronologiji srbijanskog terora nad Hrvatima u istočnom Srijemu, Banatu i Bačkoj od 1986. do 1995.)* podijeljena je u dvije cjeline: Kratka povijest vojvođanskog prostora (str. 13 – 32) i Kronologija događaja 1986 – 1995. (str. 36 – 346).

Za istaknuti mi je, na kraju, kako Pinter u svojim bilježenjima nije pretenzivan, on ne nastoji ponuditi konačne odgovore na ono što se dogodilo kao ni na ono što je uslijedilo nakon demokratskih promjena u srbijanskome društvu. Pinter nastoji zabilježiti i hrvatskoj i srbijanskoj javnosti predstaviti opise i dokumente kao trajnu opomenu na jednu veliku tragediju Hrvata u Vojvodini.

Darko Baštovanović